

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Tia Alm

Vedenalainen kuvaus

Perusteoriaa ja vedenalaisten kohtausten analyysiä elokuvakerronnassa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Elokuva ja televisio

Kuvaus ja leikkaus

Vedenalainen kuvaus

22.11.2021

Tekijä(t) Otsikko	Tia Alm Vedenalainen kuvaus
Sivumäärä Aika	51 sivua + 0 liitettä 22.11.2021
Tutkinto	Ammattikorkeakoulu
Tutkinto-ohjelma	Elokuva ja televisio
Suuntautumisvaihtoehto	Kuva ja leikkaus
Ohjaaja(t)	Jouko Seppälä
<p>Mitä vedenalainen kuvaus on? Mitä sillä halutaan elokuvassa kertoa? Miten se vaikuttaa elokuvan kerronnallisuuteen? Se on syvää, niin raskasta ja samaan aikaan hentoa, rauhoittavaa, painotonta ja ajatonta. Elokuvassa se pakottaa katsojan kysymättä pinnan alle. Tässä opinnäytetyössä vertailen kahta kohtausta ensin purkien ne kuviin ja tämän jälkeen vertaillen niitä keskenään. Onko kohtauksissa kuvaa syvempi symbolinen sanomaton merkitys? Alku Ajatukset siitä, että kameran voi viedä myös veden alle on ollut joskus päättä huimaavaa tekniikkaa eikä sen alkutaipale ole ollut helppo. Aikaisemmin tekniikkaa ei oltu aikaisemmin suunniteltu vietäväksi veden alle, joten tässäkin on teknisesti jouduttu ottamaan suuri harppaus eteenpäin. Vaikeuksista huolimatta, vedenalaisesta kuvaamisesta on tehty mahdollista ja varsinkin nykypäivänä tekniikka on kehittynyt huimasti eteenpäin, eikä enää tuota niin paljoa päänvaivaa kuin mitä esimerkiksi ensimmäinen elokuva "20 000 Leagues under the Sea" käytännössä kuvattiin kokonaan veden alla, mutta niin hallitussa tilassa kuin vain oli mahdollista. (Lähde: Tom Foster, tvovermind.com, 2020)</p> <p>Päästäksemme kuitenkin täyteen ymmärrykseen käymme alkuun läpi lyhyesti peruskalustoa ja perusaatteita, sillä veden alla vallitsee eri fysikaaliset lainalaisuudet kuin maan päällä.</p>	
Avainsanat	Vedenalainen kuvaus, tekniikka, kohtausten analyysiä

Author(s) Title	Tia Alm Underwater filming
Number of Pages Date	51 pages + 0 appendices 22 November 2021
Degree	University of Applied Sciences
Degree Programme	Movie and television
Specialisation option	Cinematography and editing
Instructor(s)	Jouko Seppälä
<p>What is an underwater filming? What scenes like these want to say in the film? How does it affect the narrative of the film? It is deep, so heavy and at the same time gentle, soothing, weightless and timeless. In the film, it forces the viewer under the surface without asking. In this thesis, I first compare the two scenes by extracting them into images and then comparing them with each other. Does these scenes have a deeper symbolic unspoken meaning than the picture? Getting Started The idea that a camera can also be taken underwater has sometimes been a dizzying technique and it hasn't been easy to get started. In the past, the technology had not previously been designed to be taken underwater, so here too, a great leap forward has technically had to be taken. Despite the difficulties, underwater filming has been made possible and especially today the technology has advanced tremendously and no longer produces as much headache as, for example, the first film "20,000 Leagues under the Sea" was practically filmed completely underwater, but in as controlled a state as possible . (Source: Tom Foster, tvovermind.com, 2020).</p> <p>However, without reaching a full understanding, we will first briefly review the basic equipment and basic ideas, as there are different physical laws underwater than on earth.</p>	
Keywords	Underwater filming, technique, scene analysis

Sisällys

- 1 Johdanto
- 2 Aluksi
3. Taustoitus
 - 3.1 Vedenalainen kuvaus, mitä se on?
 - 3.2 Kalusto
 - 3.3.1. Kamera ja sen suojaus
 - 3.3.2 Valot ja salama
4. Telineet
 - 4.1 Käsitelineet – monopod
 - 4.2 Kelluva teline
 - 4.3 Tekniikan harjoittelu kuivalla maalla, laitteiston testaaminen
5. Kameran asetukset
 - 5.1 Oikea tarkennusmenetelmä
 - 5.2 Polttoväli ja linssivalinnat
 - 5.3 Suljinaika
 - 5.4 Etäisyys
 - 5.5 Frame per second (FPS)
 - 5.6 Valkotasapaino / White balance
6. Kuvaaminen
7. Vedenalaisten elokuvakohtausten purkua
 - 7.1 Aluksi
 - 7.2 Twilight - New Moon vedenalaisen kohtauksen purku
 - 7.3 The Perfect storm - vedenalaisen elokuvakohtauksen purkua
 - 7.4 Kohtausten vertailua ja pohdintaa

8. Lopuksi

9. Lähteet

1. Johdanto

Mitä vedenalainen kuvaus on? Mitä sillä halutaan elokuvassa kertoa? Miten se vaikuttaa elokuvan kerronnallisuuteen ja mitä vedenalaisilla kohtauksilla tahdotaan kertoa katsojalle? Sen kerronnallisuudessa on jotakin hyvin kiehtovaa, syvää, niin raskasta ja samaan aikaan hentoa, rauhoittavaa, painotonta, ajatonta. Elokuvassa se pakottaa katsojan kysymättä pinnan alle. Tässä opinnäytetyössä vertailen kahta kohtausta ensin purkien ne kuviin ja tämän jälkeen vertaillen niitä keskenään. Onko kohtauksissa kuvaa syvempi symbolinen sanomaton merkitys? Päästäksemme kuitenkin täyteen ymmärrykseen käymme opinnäytetyössäni alkuun läpi lyhyesti peruskalustoa ja perusaatteita, sillä veden alla vallitsee eri fysikaaliset lainalaisuudet kuin maan päällä. Koen kuvaajana oleelliseksi pohjustaa tekniikkaa, jotta on helpompi ymmärtää vedenalaisen kuvaamisen haastavuutta, valaisua, erityistehosteita ja tätä kautta keskittyä kohtauksien syvempään analyysiin.

Käsittelen tässä opinnäytetyössä vedenalaiskuvaamisen perusteita ja siihen tarvittavaa peruskalustoa. Vedenalainen maailma on aina kiehtonut minua ja ollut jo hetken aikaa ollut kiinnostunut vedenalaisen maailman taltioinnista sen omanlaatuisuutensa vuoksi. Tässä opinnäytetyössäni otan selvää, miten vedenalainen kuvaus eroaa tosiaan maalla kuvaamisesta ja mitä pitää ottaa käytännössä sekä teknisesti huomioon. Tekniikka eroaa paljon perinteisestä kuvaamisesta, kyseessä kuitenkin on vallitsevana elementtinä vesi ja kalusto tulee lähtökohtaisesti valita sen mukaan. Teen tämän opinnäytetyön lähtökohtaisesti opettaakseni itseäni, mutta tämä on myös suunnattu vedenalaiskuvaamisesta kiinnostuneille kuvaajille, jotka haluavat saada tiiviin opastuksen aiheeseen. Aineisto on kerätty eri internetlähteitä käyttäen ja olen vertaillut aineistoa keskenään. Tässä opinnäytetyössä on referoitu eri lähteiden teknistä kalustoa ja sekä hyödyllisiä käytännön vinkkejä kuinka päästä alkuun ja mitä tulee ottaa huomioon.

Internet tarjoaa kattavasti aiheesta hyviä ja luotettavia sivustoja, joilta olen etsinyt teitoa ja katsellut videoita, jossa kerrotaan oikeastaan kaikki mitä vähintäänkin tulee ottaa huomioon kun suunnittelee vievänsä kuvauskaluston veteen.

Minulla itselläni on hieman aikaisempaa omaa henkilökohtaista kokemusta veden alla kuvaamisesta muutama vuosi takaperin mökillä viedessämme gopro kameran veden

alle, mutta se oli enemmänkin sellaista testailua, eikä tosissaan tekemistä. Olisi mukavaa laittaa niitä tähän opinnäytetyöhön mukaan, mutta valitettavasti kyseinen materiaali on kadoksissa. Ymmärrä kuitenkin, että valo taittuu vedessä eri tavalla kuin ilmassa.

Opinnäytetyössä työtavaksi valikoitui eri lähteiden tutkiminen ja niiden keskenäinen vertaaminen. Tämä opinnäytetyö on puhdasta teoriaa ja tarkoituksenani onkin, että tämän luettuaan voisin siirtyä itse käytännössä harjoittelemaan vedenalaista kuvaamista.

2. Aluksi

Vedenalaisissa kohtauksissa on saatettu laittaa merenpohjaan hamppua estämään hiekan ja muun roskan liikehdintää kuvausryhmän liikkuessa vedessä. Ennen kuin tekniikka oli kehittynyt tarpeeksi pitkälle, kuvausaikaa on yhdellä sukellus kerralla ollut hyvin rajattu määrä. Esimerkiksi elokuvassa 20,000 Leagues Under The Sea (1954) on pitänyt valmistautua siihen, että kuvattavat ja kuvausryhmä saadaan kuvauspaikalle ja takaisin, mikä on vienyt aikaa yhteensä aina noin 20 minuuttia per suunta, tuohon aikaan itse kuvaamiseen on kerralla jäänyt aikaa 10 minuuttia, sillä happi säiliöt ovat varanneet happea 50 minuutin ajaksi kerralla (Lähde: Tom Foster, tvoermind.com, 2020). Joten tästä voimme jo päätellä, kuinka kallista ja aikaa vievää vedenalaisten kohtausten tekeminen on ollut. Turvatoimia on saatu myös miettiä tarkkaan, sillä vedenalaisissa olosuhteissa voi käytännössä tapahtua ihan mitä vain vaikka kuinka hyvin oltaisiinkin ennakkosuunniteltu kaikki ja yritetty varautua kaikkeen mahdolliseen. Mutta kuten elokuvan tekijöinä tiedämme, kaikkeen ei vain pysty aina varautumaan täysin vaan on tehtävä mahdollisimman selkeä ja kattava ennakkosuunnittelu ennen varsinaisten kuvausten aloittamista. Suuret allas säiliöt ovat helpottaneet vedenalaisten elokuvakohtausten kuvaamista huomattavasti, tila on huomattavasti helpommin hallittavissa ja se säästää aikaa, mikä suoraan tarkoittaa sitä että se on tuotannolle myös halvempaa toteuttaa. (Lähde: Tom Foster, tvovemind.com, 2020)

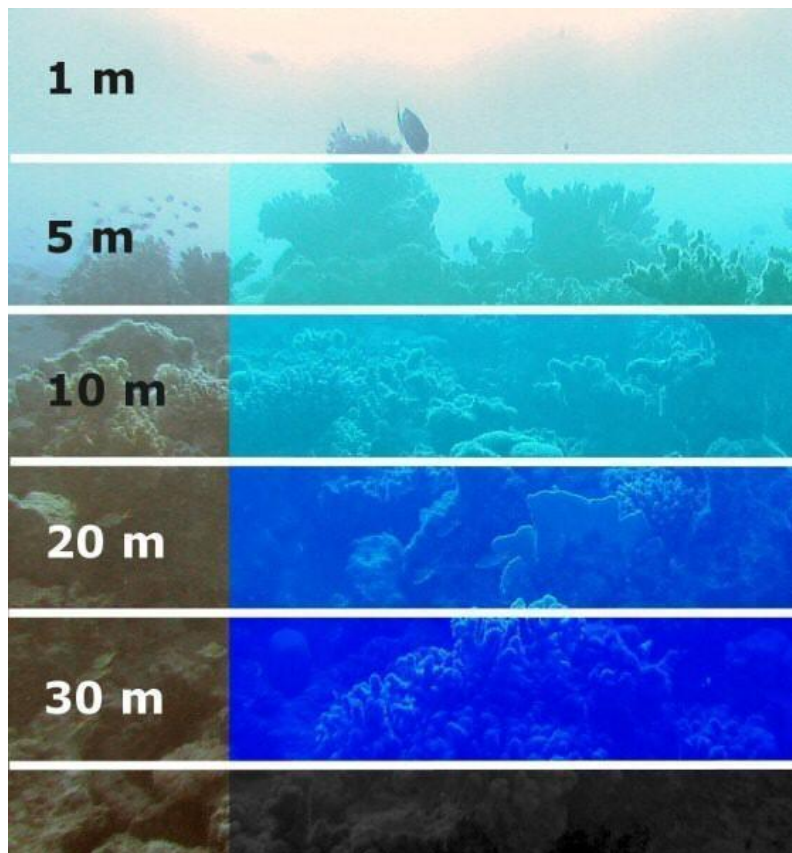
3. Taustoitus

3.1. Vedenalainen kuvaus, mitä se on?

Vedenalainen valo- tai videokuvaaminen on maailmalla suosittu tapa harrastaa sukellusta. Kuvata voi laitesukeltamalla, vapaasukeltamalla tai snorklaamalla. Sukelluskuvaajan tulee hallita sukellustaidot hyvin, jotta hän pystyy keskittymään itse kuvaamiseen. Kameran käyttöä kannattaakin harjoitella ensin altaassa. (Sukeltaja.fi.) Suomen vesistöt ovat pimeitä kuvausympäristöjä, ja veden alla on usein vain hyvin vähän valoa (Yle 2016). Markkinoilla on tarjolla kameroihin kiinnitettäviä lamppeja, jotka kestävät vedenalaisen käytön.

Vedenalainen kuvaaminen on kuvaamista veden alla siten, että kamera tai vähintäänkin objektiivin etulinssi on veden alla. Kalusto ja kuvaustekniikka poikkeavat normaalista kuvauksesta. Kamerakalustoa löytyy nykyään markkinoilta runsaasti. Kamera voi itsessään olla vedenpitävä tai se tulee olla suljettuna vedenpitävään ja kirkaasta materiaalista valmistettuun kotelosuojaan. Veden alla kuvatessa kameran kanssa pyritään pääsemään mahdollisimman lähelle kohdetta. Syvälle mentäessä auringonvalon pitkät aallonpituudet, kuten punainen ja oranssi, suodattuvat pois ja värien kontrasti muuttuu sini-vihreisiin aallonpituuksiin. Salamalaitteita käytetään tuomaan lähellä olevien kohteiden (kuten kalojen ja kasvien) värit esiin. (Wikipedia 2019.)

Veden alla kuvaamista on harrastettu enemmän sukelluspiireissä. Sukeltajille onkin markkinoilla erilaisia käsikahvoja ja selfie-keppejä veden alle. Sukeltamisen lisäksi veden alla kuvaamista voi harrastaa myös kahlaamalla sekä rannalta ja veneestä käsin. Myös talvella avannosta kuvaaminen avaa ihan oman maailmansa. (Aquacamtools.com.)

Kuva 1. Syvemmälle mentäessä sini-vihreät aallonpituudet korostuvat (Kuva: Wikipedia)

3.2. Kalusto

3.3.1. Kamera ja sen suojaus

Kameran tulee kestää vettä tai se pitää sulkea sille tarkoitettuun vesitiiviiseen kamerapussin tai -koteloon, joita suositellaankin aloittelijalle ennen kalliin vedenalaiseen kuvaukseen tarkoitettujen kameran hankkimista. Muovisia kotelaita löytyy nykyään kameroille ja puhelimille. (Yle 2016.)

Kuva 2. Gopro Hero 8 Black / Canon Powershot D30, esimerkkikuvia vedenalaisista kameroista (Kuva: gigantti.fi, canon USA)

Kuva 3. Kamerakotelo (Kuva: Aquacamtools.com)

Kotelo suojaa kameraa kolhuilta sekä linssiä naarmuilta. Kotelo auttaa myös kylmän veden aikaan eristämään kameraa ja lisää näin merkittävästi akun kestoa.

(Aquacamtools.com.)

On myös kehitelty pohjateloneitä, joiden paino upottaa kameran vesistön pohjaan. Painonsa ansiosta se kestää kovempiakin virtauksia ja pysyy paikoillaan. Telineeseen on hyvä muistaa kiinnittää vetonaru, joka helpottaa kameran paikantamista myöhemmin vesistöstä. (Aquacamtools.com.)

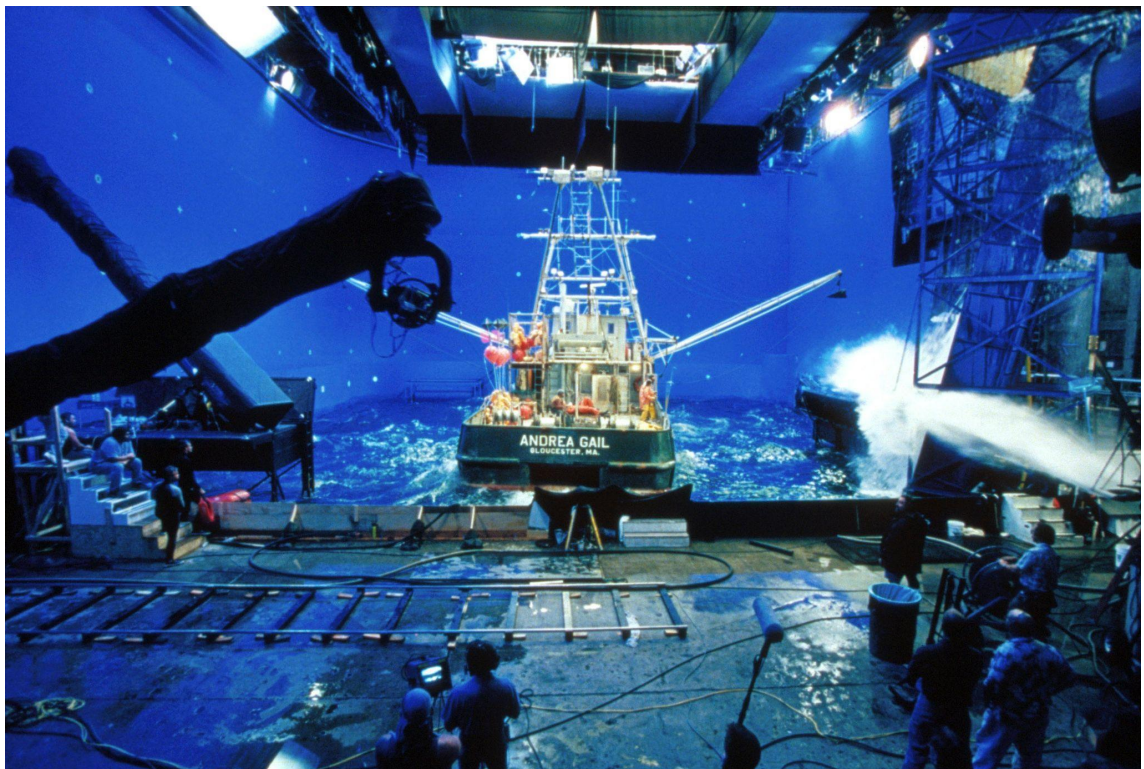
Kuva 4. Vedenalainen elokuvakamera, jossa on käsille kahvat valmiina helpottamaan kuvaajan työskentelyä (Kuva: backscatter.com 2021)

Kuva 5. Kuvaaja veden alla. Kuvaajan tulee harjoitella liikkeitään etukäteen päästäkseen pohjaan asti ja varoa liikuttamasta pohjassa olevaa hiekkaa tai roskaa (Kuva: Wikipedia)

3.3.2. Valot ja salama

Veden alla kuvaamista ohjeistetaan neuvomalla kuvaamaan vain kirkkaissa vesissä, mutta kyllä kuvaaminen Suomen luonnollisissa sameissa vesissäkin onnistuu. Vedessä leijuu vesistöä riippuen pohjasta irtoavia partikkeleita, jotka korostuvat salamalla otetuissa kuvissa. Ilman salamaa kuvatessa taas värit eivät korostu niin hyvin kuin kuivalla maalla. (Yle 2016.) Elokatutuotannossa käytetään usein suuria altaita, jolloin altaiden ympärille pystytään kiinnittämään suuria valoja ja täten allas on helpompi valaista kunnolla ja hallitummin.

Kuva 6. Kuva The perfect stormin kuvauksista, katossa näkyy kiinnitetyjä suuria valoja, jotka helpottavat valaistuksen luomista (Kuva: tvoermind.com)

Kuva 7. Led-valo, jonka voi ottaa mukaan veden alle. Tällaiset vettä kestävä led-lamput auttavat syvemmillä saamaan haluttua kohdetta esille (Kuva: Aquacamtools.com)

Lamput mahdollistavat kuvaamisen myös pimeässä ja jään alla. Vedenalaisissa kuvauksissa voi käyttää led-lamppuja, joissa valoteho ei kauas riitä, mutta lähelle kuvaamiseen se riittää aivan hyvin. Kameralla on joka tapauksessa päästävä lähelle kohdetta, joten valonkaan ei tarvitse näyttää kuin vajaan metrin valokeila. Jos vesi on kovin humuspitoinen, niin kuin meillä Suomessa valitettavan monet vedet ovat, ei valosta ole apua. Enemminkin haittaa, kun valo heijastuu takaisin jokaisesta humushiukkasesta. Parhaiten valo siis valaisee kirkkaissa vesissä, joissa on vielä vaalea ympäristö, esim hiekkapohja. Lampussa on hyvä olla myös valon hajoittava lasi (sumennettu). Se vähentää kuvatessa valon ”kovuutta” ja poistaa valokeilan selkeät rajat kuvista.

On olemassa tehokkaitakin sukelluslamppuja (Kalahommia 2018), jotka kirkkaissa vesissä valaisevat kauas. Näitä löytyy niitä tarvitseville sukellusvarusteliikkeistä ja hinta lähtee noin 1 000 eurosta, kun lähelle valaisevat vesitiiviit led-valot on vain kympeissä. (Aquacamtools.com)

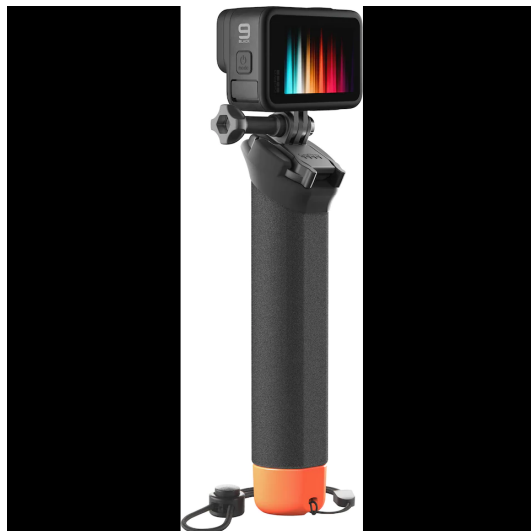
4. Telineet

4.1. Käsitelineet – monopod

Markkinoilla on olemassa hinnoiltaan ja materiaaleiltaan erilaisia vaihtoehtoja. Halvin ja käytetyin materiaali maassa kuvatessa on alumiini. Telineitä valittaessa on hyvä

tarkistaa soveltuuko teline vesikäyttöön. Merivesikuvaamiseen on hyvä käyttää hiili- tai lasikuidusta valmistettuja monopodeja (Aquacamtools.com.)

4.2. Kelluva teline

Kuva 8. Esimerkki kelluvasta telineestä (Kuva: Gigantti 2021)

4.3. Tekniikan harjoittelu kuivalla maalla, laitteiston testaaminen

Tekniikkaa on syytä ottaa haltuun kuivalla maalla harjoitellen ennen veteen siirtymistä. Tee itsellesi ainakin kameran perusasetukset tutuiksi, niin että löydät tarkennuspisteet ja kameran muut säädöt nopeasti.

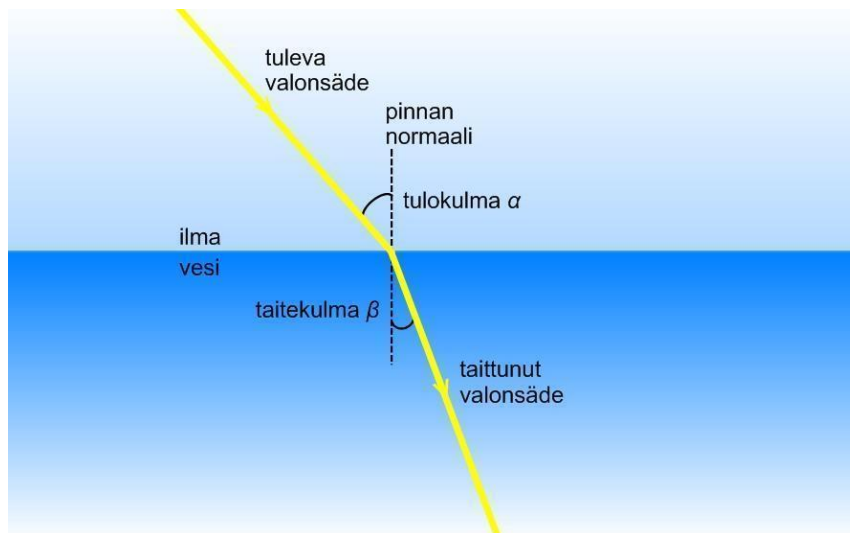
Harjoittele kuivalla maalla tai vedessä kahlaamalla aluksi liikkeitäsi sekä kaluston haltuunottoa, sillä kameran päälle tulevat suojakuoret voivat aluksi hankaloittaa tutun kameran käyttöä. Kun tekniikka alkaa olemaan hallussa, kannattaa aluksi kuvata vain niin, että kamera on pelkästään veden alla. Myöhemmässä vaiheessa voidaan siirtyä sukelluskuvauksen pariin. Kuvaajan tulee kuitenkin alkuun harjoitella tekniikkaa parhaimman laadun varmistamiseksi myös sukeltaessaan. Kuvaajan tulee välttää hiekan ja muun lian kulkeutuminen veden pohjasta linssin eteen, joten veden alla liikkua tulee liikkua ja uida rauhallisin liikkein. (Digikuva 2017)

5. Kameran asetukset

5.1 Oikea tarkennusmenetelmä

Kuvaajasta lähtien kaikki on veden alla jatkuvassa liikkeessä. Mahdollisimman tarkkojen kuvien saamiseksi on syytä käyttää vain yhtä tarkennuspistettä kerrallaan. Kameran säätönappuloilla tarkennuspisteen vaihtaminen onnistuu kätevästi. (Digikuva, 2017)

5.2 Polttoväli ja linssivalinnat

Kuva 9. Snellin taittumislaki (Kuva: Peda.net)

Kuva 10. Kohde vääristyy vedessä mikä vaikuttaa kuvaajan linssivalintoihin (Kuva: Peda.net)

Valo taittuu vedessä eri tavalla kuin ilmakehässä. Näköaistia on helppo huiputtaa. Vesi muuttaa paitsi kohteen paikkaa myös sen kokoa ja muotoa ja lisäksi tummentaa sen värisävyä. Veden värinä on vielä oma pulmansa. Edes stereonäköemme ei auta, vaikka se on muuten oivallinen arvioitaessa etenkin lähellä olevien esineiden paikkaa. (Tiede.fi 2007.) Vedenalaisessa kuvauksessa suositaan pidemmän polttovälin optiikkaa, sillä pidempi polttoväli kaventaa kuvakulmaa ja objektiivi suurentaa kuvattavaa kohdetta. Vesi vääristää kuvattavaa kohdetta, joten polttoväli on suositeltavaa kertoa 1,4:llä. Tässä tapauksessa 28 mm polttovälinen objektiivi vastaa hiukan vajaata 40 mm polttovälin objektiivia. (Digikuva 2017.)

5.3 Suljinaika

Mahdollisimman terävän kuvan varmistamiseksi suljinaika tulee pitää mahdollisimman lyhyenä, sillä vedessä kaikki on jatkuvassa liikkeessä. Veden alla kaikki on liikkeessä – myös valokuvaaja itse – joten täysin terävien kuvien varmistamiseen tarvitaan lyhyitä suljinaikoja.

Esimerkiksi 1/200 sekunnin suljinaijan tulisi riittää terävien kuvien saamiseksi veden alla (Digikuva 2017).

5.4 Etäisyys

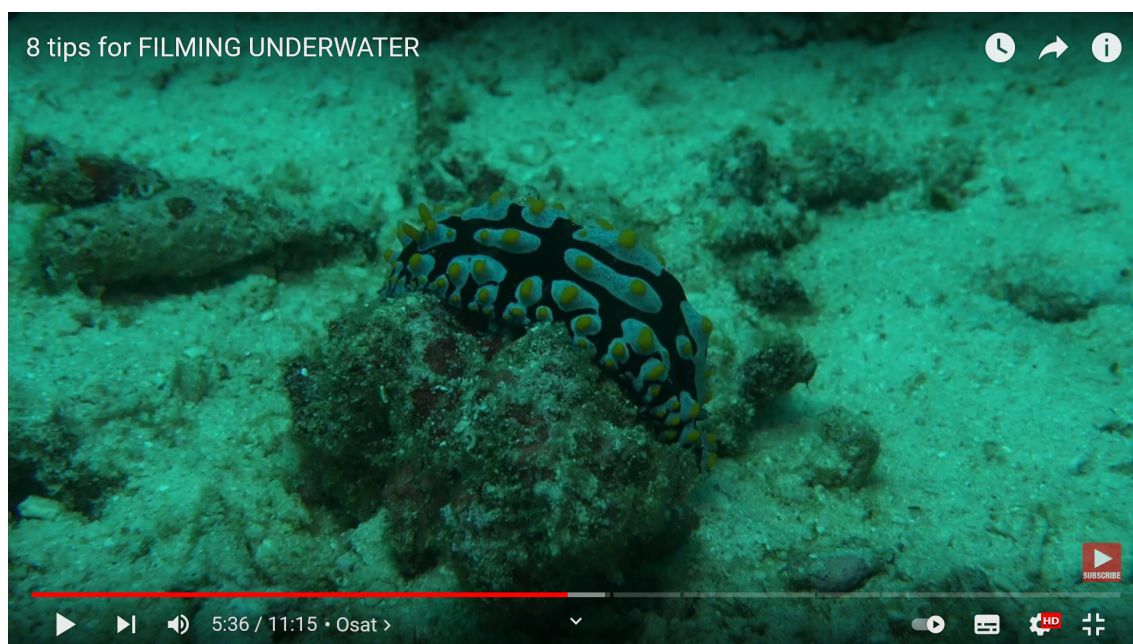
Veden alla kuvatessa on kuvaajan on päästävä mahdollisimman lähelle kohdetta. Paras etäisyys on noin 30-50 senttiä kohteesta. Tarkennus tulee aina kohdistaa kasvoihin. (Digikuva 2017.)

5.5 Frame per second (FPS)

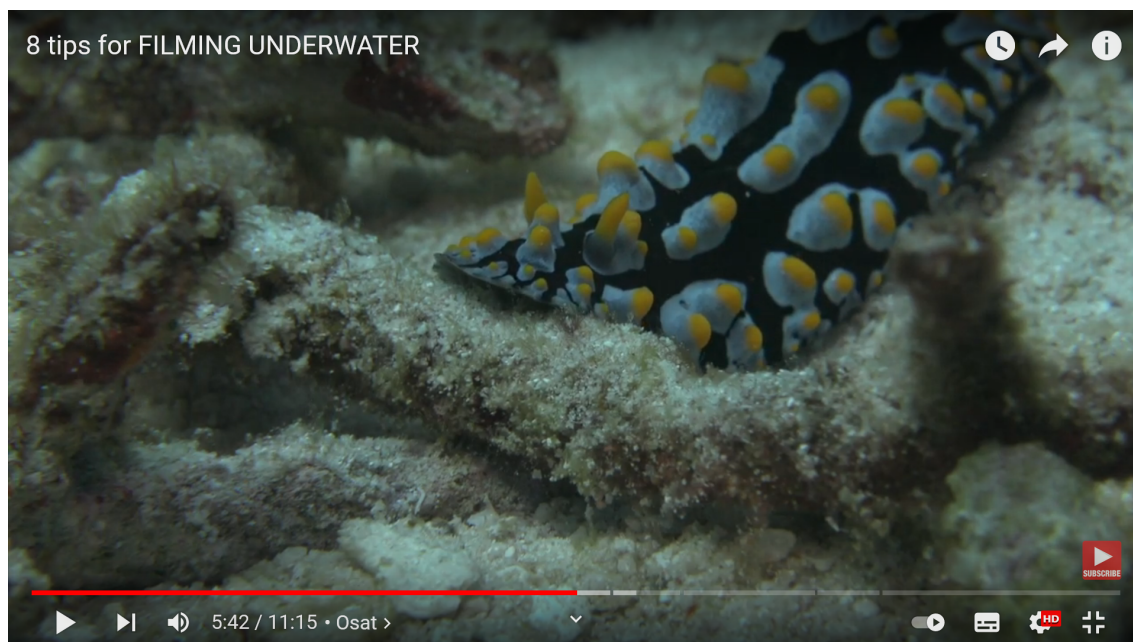
Tärkeänä pitäisin, että FPS on vähintään 60, mielellään enemmän. Jos kuvaa kameralla, jossa FPS on 30, niin kalojen liikkeet näyttävät videoilla nykiviltä ja kuvaa hidastaessa nykiminen korostuu entisestään.

5.6 Valkotasapaino / White balance

Manuaalinen valkotasapaino on vedenalaisessa kuvauksessa tärkeää. Veden alla värin lämpötila muuttuu sen mukaan mitä syvemmälle mennään ja valotilanne elää jatkuvasti. Tämän vuoksi ei suositella käyttämään automaattista valkotasapainoa. (Lebo 2019.)

Kuva 11. Automaattinen valkotasapaino (Kuva: Lebo 2019)

Kuva 12. Itse asetettu valkotasapaino (Kuva: Lebo 2019)

Kun valkobilanssi on heti kättelyssä säädetty oikein, mahdollistaa se paremman

materiaalin värien käsittelyn esimerkiksi leikkausvaiheessa (Lebo 2019).

6. Kuvaaminen

Suomen vesistöt ovat pääasiassa ruskeita ja humuspitoisia, mikä aiheuttaa vedenalaiskuvaukseen omat haasteensa. Mahdottomaksi tämä ei kuvaamista kuitenkaan tee, sillä kylmän veden sekä tynien jaksojen aikaan vesistöt kirkastuvat ja tällöin kuvaaminen helpottuu. Keskikesällä on syytä päästä mahdollisimman lähelle kohdetta käyttökelpoisten kuvien saamiseksi (Aquacamtools.com). Aloittelevan kuvaajan kannattaa aluksi harjoitella kuvaamista pinnan tuntumassa ja luonnonvalon kanssa, ja tämän jälkeen haluttaessa siirtyä sukeltamaan syvemmälle on otettava lisävaloa käyttöön. On äärimmäisen tärkeää muistaa, että valoa on oltava riittävästi onnistuneen kuvan saamiseksi.

Kun halutaan päästä pintaa syvemmälle veteen, on käyttöön otettava sukellus- tai snorklauslaitteita. Sukellusvarusteiden avulla päästään jo monen metrin syvyyteen. (Yle 2017.) Kuvaajan tulee itse huolehtia riittävästä sukellustaidoista ja asianmukaisesta varustuksesta - tarpeen tullen kuvaajan on syytä käydä suorittamassa sukelluskurssi turvallisen työskentelyn takaamiseksi.

Kuvaajan tulee aina yrittää tilanteesta riippumatta päästä mahdollisimman lähelle kuvattavaa kohdetta. Tämä mahdollistaa sen, että saat tallennettua mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti haluamasi kohteen. Veden alla suositellaan käyttämään kiinteän polttovälin linsejä zoom-linssien sijaan, sillä kiinteillä linseillä on helpompi saada tarkempaa kuvaa kun polttoväli ei muutu. Veden alla kaikki on hitaampaa, mikä tulee ymmärtää. Vedessä kuvaaminen vaatii vaivannäköä ja kärsivällisyyttä päästäksesi lähelle haluamaasi kuvattavaa kohdetta.

Makrolinssi mahdollistaa yksityiskohtien paremman esiintulon lopputuloksessa ja pääset lähemmäs kohdetta. Makrolinssillä kuvatessa todennäköisyys siihen, että linssin ja kohteen väliin ajautuu roskaa tai muuta ylimääräistä, mitä et kuvaasi halua, vähenee. Aloittelevan kuvaajan ei kannata aluksi keskittyä liiaksi sommitteluun tai täydellisen kuvan ottamiseen. Tärkeintä on ensin saada haluamasi kohde kuvaan. Vesitiiviin kamerakotelon tuntuma saattaa tuntua nimittäin aluksi hyvinkin erilaiselta verrattuna kameraan ilman koteloa. Veden alla voit hetkeksi unohtaa kaiken ja antaa itsellesi luvan hullutella ja hakea kaikkennäköisiä kuvakulmia, esimerkiksi pinnan alta ylöspäin kuvaaminen avaa jännittävän ja uudenlaisen näkökulman maailmaan. (Yle 2017.)

Muista että sinun tulee tuntee laitteistosi täydellisesti, sillä olet täysin erilaisessa ympäristössä kuin olet tottunut, joten kamera on tässä tapauksessa syytä tuntee läpikotaisin ja hyvin. Mitä paremmin tiedät menun, asetukset ja miten niitä muutetaan, sen helpompaa sinulle tulee olemaan ja pystyt keskittymään itse kuvaamiseen stressaavassa ympäristössä saadaksesi haluamasi lopputuloksen.

On myös syytä harjoitella itse kellumista ja liikkumista veden alla. Kun kaikki on muutenkin kuvaajaa myöten vedessä liikkeellä, on äärimmäisen tärkeää harjoitella veden alla, jotta sinulle hahmottuu, miten itse liikut ja miten liikkeesi vaikuttavat kuvaan. Liika liike saa aikaan kuplia ja esimerkiksi pohjamudat pölyyämään, sekä tietysti itse kuvasta tulee sekava kaaos, jos kaiken liikkuvuuden lisäksi kuvaaja liikkuu liikaa. Sinun

tulee harjoitella paikallaan pysymistä tai kellumista haluamallasi paikalla veden alla. Veden alla on syytä hallita omat liikkeet myös oman ja ympäristön turvallisuuden vuoksi: sinun tulee varoa osumasta kiviin tai esimerkiksi koralleihin tai muihin kasveihin ja kaloihin, jotka voisivat satuttaa sinua tai sinä tuhota puolestasi luontoa. Ja tietenkin, kun ollaan ns. "kalojen kotona" kylässä, on syytä käyttäytyä hienovaraisesti ja hyvin, turhaa eläinten säikyttelyä tai kasvuston koskemista on vältettävä. (Lebo 2019.)

Kuvakulma vedessä on merkittävä. Jos kuvaat kohdetta ylhäältä alaspäin (kohti pohjaa), voi kuva olla aika litteä ja yksitoikkoinen. Haluat siis mahdollisuuksien mukaan päästä silmien tasolle kuvaamasi kohteen kanssa ja edelleen mahdollisimman lähelle kohdetta saadaksesi aikaan dynaamisempaa kuvaa. Tällöin myös siirryt itse päävalon tieltä (aurinko), jolloin saat haluamasi kohteet paremmin esiin. Saat myös näin väriä taustalle, sillä valoa riittää paremmin, kun pohja ei ime kaikkea valoa itseensä. Kaikki tämä tietenkin auttaa saamaan mukavamman komposition, lisää dynamiikkaa sekä kerronnallisia elementtejä helpommin kuvattua. (Lebo 2019.)

Tärkeää on vielä muistaa, että älä missään nimessä jahtaa mitään eläintä veden alla. Se voi olla varmasti välillä houkuttelevaa, jos näet hain tai kauniin kalan, josta haluat ottaa kuvan. Näissä olosuhteissa se ei kuitenkaan yksinkertaisesti toimi. Jos lähdet jahtaamaan veden alla eläintä, se säikähtää ja lähtee sinua karkuun. Sinun tulee pysyä rauhallisena, hiljaa mahdollisimman paikoillaan ja odottaa kärsivällisesti, että eläin tulee sinun luoksesi. (Lebo 2019.)

Vedessä kaikki on hämärämpää. Elokuvallisissa kohtauksissa nousee yleensä vain yksi päävalo (aurinko). Myrskyssä tärkeäksi rooliksi valaistukseen nousee taas myrskystä johtuva salamointi.

Olen nyt käynyt läpi hieman tekniikkaa aloittelijoille, mutta olen puhunut myös samalla elokuvallisesta maailmasta. Itse olen testannut käytännössä vedenalaista kuvaamista Gopro-kameralla kesämökillä joskus vuosia sitten. Kuvasimme Vuosaarella saunan rantavedessä aurinkoisena iltapäivänä, valitettavasti niitä materiaaleja ei ole itselläni missään tallella. Muistan sen kuitenkin olleen hauskaa ja että kuvasta sai kuin saikin niin erilaista kuin maan päällä. Veikkaan, että voisin seuraavaksi harrastukseksi alkaa ostamaan vedenalaiseen kuvaamiseen tarvittavaa kalustoa ja harjoittelemaan kuvausta veden alla.

7. Vedenalaisten elokuvakohtausten purkua

7.1. Aluksi

Valo on veden alla liikkeessä koko ajan, samaten henkilöhahmojen vaatteet sekä hiukset. Paljon kuplia joka paikassa, joita voidaan käyttää tehosteena. Itsellä tulee mieleen sarjakuvamaiset efektit, esimerkiksi vedenalaisissa tappelukohtauksissa kuplat lentelevät ympäriinsä. Vedenalaiseen tappelukohtaukseen koomisuutta tuovat erilaiset potkut tai lyönnit, jotka kohdistuvat toiseen ihmiseen, sillä veden alla liike on hitaampaa ja kevyempää, joten ne eivät reaalisessa maailmassa tunnu sattuvan.

Nykypäivänä elokuvissa lähestulkoon kaikki vedenalaiset kohtaukset kuvataan suurissa altaissa tilan hallittavuuden helpottamiseksi. Osissa elokuvakohtauksissa näkyy merenpohjaa, korallia ja muuta kasvustoa, mutta uskon sen olevan lavastetta.

Veden alle mentäessä tunnelma elokuvassa muuttuu välittömästi, tuntuu kuin ei itse saisi henkeä ja kaikkien liikkeet hidastuisivat. Kun pinnan päälle taas päästään takaisin, tuntuu se siltä ikään kuin kupla olisi puhkaistu ja happi kulkee taas. Vedenalaiset kohtaukset ovat elokuvassa jonkintasoinen tehoste-efekti, sillä ikään kuin haetaan vastauksia "toisesta maailmasta" tai kohtauksessa olevan henkilön/henkilöiden täytyy päästä toiseen maailmaan saavuttaakseen jotain, päästäkseen eteenpäin tai saadakseen vastauksen etsimäänsä kysymykseen. Tämä tulee esille mielestäni hyvin elokuvassa *Twilight - New Moon*-elokuvassa, jossa yhdessä kohtauksessa päähenkilö Bella hyppää kielekkeeltä veteen epätoivoissaan etsiessään hänet jättänyttä rakkautta. Tämä vedenalainen kerrontakeino on mielestäni sanaton viesti katsojalle Bellan tunnetilasta kyseisellä hetkellä.

7.2. *Twilight - New Moon* vedenalaisen kohtauksen purku

Bella hakee adrenaalipiikkejä, sillä se on ainoa keino, jolla hän kykenee näkemään Edwardin. Bella jää koukkuun itsensä asettamiseen vaarallisiin tilanteisiin. Kohtauksessa hän kävelee korkealle kallion kielekkeelle ja katsoo alas veteen. Bella katsoo vettä ylhäältä alaspäin ja vesi tuntuu kuvastavan sitä, missä Bellan tuntemukset

menevät, syvällä tuntemattomassa. Näen tässä kohtauksessa paljon symboliikkaa. Vesi on syvä, tuntematon ja jopa hieman pelottava ja suuri, aivan kuten Bellan tunteet. Hän kuulee kielekkeellä Edwardin äänen, joka pyytää häntä olla hyppäämättä. Bella vastaa Edwardille, että tämä on ainoa keino, jolla saa hänet pidettyä itsensä luona. Bella ei kuuntele Edwardia vaan hyppää hyiseen veteen kielekkeeltä.

Kuva 13. Bella kielekkeellä hyppäämässä (Kuva: Movie clips 2018)

Kuva 14. Bella hyppää veteen kielekkeeltä (Kuva: Movie clips 2018)

Kohtauksessa on käytetty allasta sekä hyödynnetty green screen -tekniikkaa. Kun Bella hyppää, kamera lähtee hitaasti seuraamaan mukana, mutta vauhti muuttuu ylinopeutetuksi loppua kohden, ja kun Bellan keho koskettaa vettä ja vesi murtuu, kamera nopeuttaa liikettään eteenpäin kohti roisketta, ja tästä tehdään leikkaus veden alle, jossa olemmekin siirtyneet Bellan puolilähikuvaan.

Kuva 15. Bella veden alla (Kuva: Movie clips 2018)

Avara maailma muuttuu kuvan ja äänen mukana kuin toiseen maailmaan leikkauksella. Bella ui vedessä, mikä aiheuttaa kuplaefektin ympärillä. Se tuo tunnelmaa, että vesi roihuaa. Valo tulee yhdestä lähteestä, ylhäältä.

Kuva 16. Bella pääsee hetkeksi veden pinnalle (Kuva: Movie clips 2018)

Kuva 17. Bella näkee suuren aallon lähestyvän häntä (Kuva: Movie clips 2018)

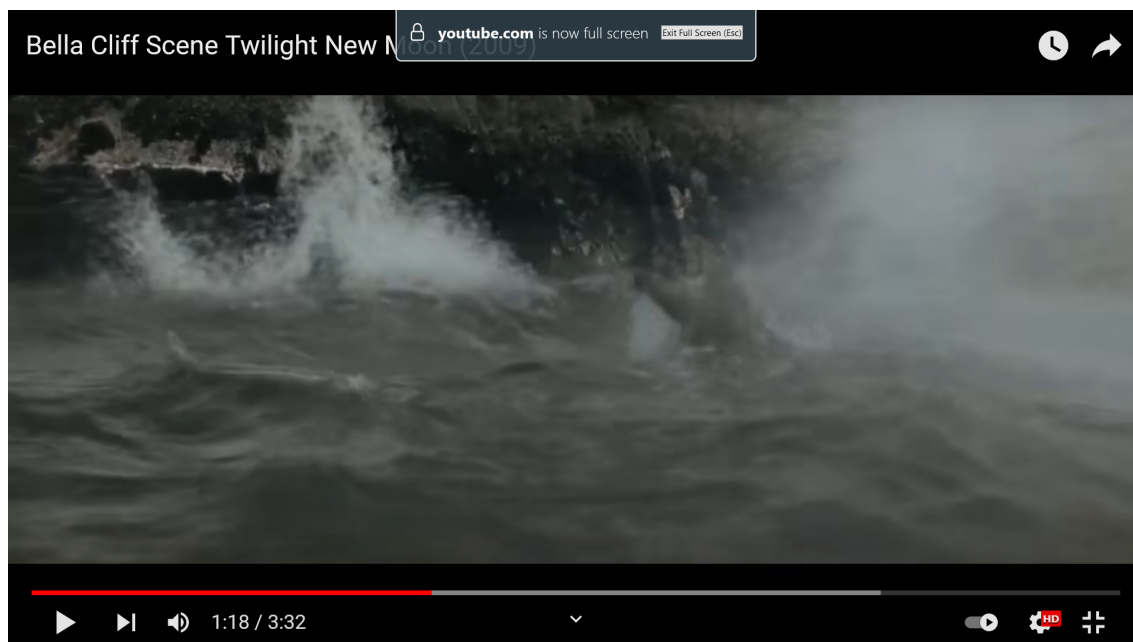
Bella nousee hetkeksi veden pinnalle, hymyilee ja kääntyy. Kääntyessään hän kuitenkin vakavoituu, sillä näkee toisesta suunnasta tulevan suuren aallon. Aallot on tehty kuvausaltaassa kiinni olevilla pumpuilla, jotka saavat aikaiseksi aaltoliikkeen vedessä. Vettä on käsitelty jälkitöissä erikoistehosteilla, jotta aallosta on saatu

mahdollisimman raivokas ja suuri. Aalto tulee voimalla Bellan päälle, ja tästä leikataan jälleen veden alle.

Kuva 18. Bella veden alla (Kuva: Movie clips 2018)

Veden alla tunnelma on nyt synkempi ja raivoisampi. Bella pyörii aallokon keskellä holtittomasti. Myös kamera kiertää Bellaa, mikä tuo lisää tunnelmaa kaaoksesta ja hallitsemattomasta tilanteesta myrskyisässä vedessä. Kuva on nyt vaaleampi, johtuen "aallon vaahdosta", jonka keskellä Bella pyörii. Tähän ollaan myös saatu enemmän valoa tarttumaan sillä veden vaahdon pinta-ala on niin suuri, että se heijastaa paremmin valoa kuin vesi, joka seisoo lähes paikallaan.

Kuva 19. Bella pääsee sekunniksi veden päälle, kunnes jälleen aalto pyyhkäisee hänet veden alle (Kuva: Movie clips 2018)

Bella pääsee alle sekunniksi pinnan päälle, mutta jälleen uusi aalto pyyhkäisee hänet veden alle. Käymme tässä välissä siis jälleen yhden lyhyen kuvan ajan pinnan päällä ja aallon pyyhkäisystä siirrymme takaisin pinnan alle.

Kuva 20. Bella veden alla (Kuva: Movie clips 2018)

Pinnan päällä on jo pimeää ja hyvin myrskyisän näköistä. Pimeä kuvastaa epätoivoa, kuolemaa ja sitä, ettei ole ulospääsyä mihinkään. Kaikki tuntuu olevan armotonta taistelua.

Veden alla näyttelijän sekä kameran liike jatkuvat eri suuntiin kaaoksen ja tilanteen hallitsemattomuuden luomisen vuoksi. Bella pyörii veden mukana hetken, mutta saa jo hieman otetta hommaan ja ui, jolloin pystymme näkemään hieman hänen kasvojaan ensi kertaa veden alla - uskon tämän luovan kuvaa tulevasta, etenemisestä.

Kuva 21. Vesi on Bellan näkökulmasta pimeä ja näyttää tyhjältä (Kuva: Movie clips 2018)

POV (Point of view, suom. katsojan näkökulma) veden alla. Pimeää, tyhjää, linssin edessä liikkuu meressä olevia hiukkasia ja lehtiä, mutta muuten ei ole mitään. Valo tulee jälleen ylhäältä (aurinko), mutta ei valaise muuta kuin hiukkaset, sillä vedessä ei ole mitään muuta. Symbolinen juttu: Bella on vedessä aivan yksin, edessä ei näy kuin pelottavaa pimeää. Kaikki on tyhjää, hiljaista, mitään ei ole.

Kuva 22. Bella vedessä katsomassa eteenpäin tyhjyyteen (Kuva: Movie clips 2018)

Bella katselee eteenpäin vedessä, lilluu ja tuijottaa vain eteenpäin. Hänen suustaan tulee muutama kupla, samaten käsien liike aiheuttaa kuplaa. Päävalo tulee ylhäältä. Luulen että tässä lähikuvassa on käytetty myös jotain alhaalta tulevaa valoa, jotta saadaan kasvot edes jotenkin näkymään noin tasaisesti.

Kuva 23. Bella näkee hahmon lähestyvän häntä kohti kaukaa (Kuva: Movie clips 2018)

Takaisin leikkaus Bellan näkökulmaan, tällä kertaa näemme kaukaa kuvassa hahmon punaisilla shortseilla uivan kohti Bellaa. Kuva tuntuu laajemmalta kuin edellinen POV, eikä hiukkasia nyt näy niin paljoa. Valo tuntuu kohdistetummalta kaukaa tulevaan henkilöön, ja muutenkin kuva on valoisampi kuin edellinen samantyyppinen kuva.

Kuva 24. Bella lähtee uimaan raivoisasti taaksepäin (Kuva: Movie clips 2018)

Bella säikähtää kaukaa tulevaa uhkaa ja lähtee raivoisasti uimaan taaksepäin. Kuplat lentelevät hänen nenästään, ja liikkeet ovat ärhäköitä ja nopeita, vaikka veden alla ollaan. Hän ei kuitenkaan muista tai tiedosta takana olevaa kalliota ja peruuttaakin niin kovaa sitä päin että lyö siihen päänsä ja menettää tajuntansa.

Kuva 25. Bella on törmännyt kallioon (Kuva: Movie clips 2018)

Törmäyksen jälkeen sivulta näytettävässä kuvassa näemme päävalon tulevan selkeästi pinnan yltä kuvastaen aurinkoa. Tässä kuvassa kuitenkin etualalla olevaa kalliota on myös valaistu. Tahdotaan varmasti näyttää vielä katsojille, että Bella törmäsi kallioon.

Kuva 26. Bella tajuttomana vedessä (Kuva: Movie clips 2018)

Bella vaipuu tajuttomana kohti pohjaa. Kuvassa pinta on yläpuolellamme ja pohja alla. Vahva kuva, olemme syvällä pinnan alla vailla toivoa päästä ylös. Vaivumme yhä syvemmälle pohjamutiin. Valoa pohjalta ei heru, valonlähde jälleen ylhäältä päin. Vesi pauhaa ympärillä Bellan lipuessa tajuttomana kameran ohi.

Kuva 27. Bella tajuttomana vedessä (Kuva: Movie clips 2018)

Olemme tajuttomassa Bellassa. Bella näyttää kuin olisi ruumisarkussa, levollisen näköinen ja tila on painoton. Hän vaipuu kuin unessa hitaasti kohti pohjaa. Bella on valaistu kokonaan, mutta pään puolelta tulee vielä lisää valoa, jotta kasvot saadaan kunnolla näkyviin. Vesi ja aurinko maalaavat yhdessä Bellan kasvoille kuvioita.

Kuva 28. Bella kohtaa pohjalla Edwardin (Kuva: Movie clips 2018)

Edward feidaantuu pohjasta kuvaan. Hän liikkuu pohjalta ylöspäin ja ajautuu Bellan vierelle. Tämä on viimeinen pääte piste, ja pääte pisteen päässä on vihdoin palkinto. Bella näkee Edwardin. Tämä kuvastaa sitä, että Bella ui totisesti syvässä vedessä ja kaiken tämän pohjalta löytyy Edward. Aikamoista riippuvuutta voi rakkaus toisessa ihmisessä aiheuttaa.

He katsovat toisiaan. Valoa tulee kummankin sivulta ja myös niin, että se valaisee molempien henkilöiden kasvot.

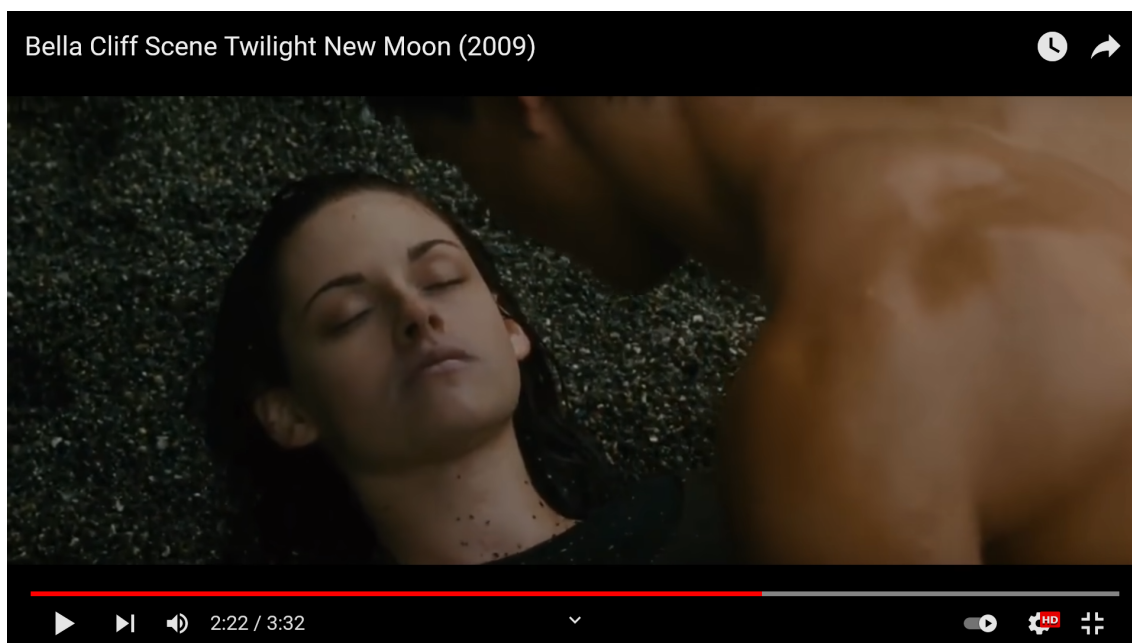
Kuva 29. Kuvan sivulta ilmestyy sivulta, joka tarttuu Bellaan vetäkseen tämän pois Edwardin luota (Kuva: Movie clips 2018)

Kuva 30. Edwardin hahmo hajoaa takaisin veteen kun Bellan raajat koskettavat häntä (Kuva: Movie clips 2018)

Kuvan ulkopuolelta tulee käsi, joka tarttuu Bellaa käsivarresta vetäisten tämän mukanaan. Bellan liikkeestä ja hänen raajojensa osuessa Edwardiin. Edwardin hahmo hajoaa kuin savuksi vedessä, ikään kuin sulaa takaisin yhteen veden kanssa.

Symboliikka on vahva tässä edelleen. Kuvaan jää Edwardin hahmon kohdalle suuri tumma möykky.

Kuva 31. Bellan ystävä on pelastanut Bellan vedestä (Kuva: Movie clips 2018)

Seuraavassa kuvassa ollaan takaisin maan pinnalla, kun Bellan ystävä on pelastanut hänet vedestä.

Kuva 32. Behind The Scenes kohtauksen kuvauksista (Kuva: TheThings 2021)

Kuva 33. Behind The Scenes kohtauksen kuvauksista (Kuva: TheThings 2021)

6.3 The Perfect storm - vedenalaisen elokuvakohtauksen purkoa

Elokuva perustuu samannimiseen romaaniin, joka kertoo miekkakalaa pyytävän kalastusaluksen miehistöstä, joka joutuu hurrikaanin kynsiin.

Elokuva perustuu tapahtumiin oikean lokakuussa 1991 raivonneen myrskyn aikana (Wikipedia 2021).

Valtava aalto on saanut miehistön laivan kääntymään ylösalaisin, ja sen sisällä olevat laivan työntekijät ovat joko kuolleet tai muuten pahasti loukussa uppoavassa laivassa. Aikaa on vähän.

Kuva 34. Kapteeni ja työntekijä vaihtamassa viimeisiä sanoja toisilleen (Kuva: Movieclips 2011)

Tässä vedenalaisessa kohtauksessa laiva on uppoamassa ja kapteeni pyytelee anteeksi työntekijältään, että he ovat joutuneet kyseiseen tilanteeseen. Työntekijällä vaikuttaa kuitenkin olevan vielä taistelutahtoa jäljellä, puheesta huokuu vielä elämän toivo, kun taas itselleni tulee olo, että kapteeni näyttää luovuttaneelta. Tässä kuvassa olemme jo kiinni vedenalaisessa kuvaamisessa, sillä kameran linssi koskettaa veden rajaa tai on jo hieman sen alapuolella. Vedenalaisen kuvaamisen yksi määritelmä on, että jos linssistä osa on veden alla, lasketaan se vedenalaiseksi kuvaamiseksi. Valoa tulee henkilöhahmojen edestä, uskoisin tämän valonlähteen edustavan ikkunaa tai joitakin konehuoneiston vielä toimivia valoja. Välillä vesi heidän allaan väreilee sähkönsinisessä väreissä. Tämä valo on ulkona olevan salamoinnin tuomaa valoa tai sitten rikkinäisen laivan sähköjärjestelmän vilkkumista, joka sykkii miten sattuu. He päättävät yhteistuumin "lähteä pois täältä", ja molemmat sukeltavat veteen.

Kuva 35. Kapteeni ja työntekijä uivat veden alla kohti ikkunaa (Kuva: Movieclips 2011)

Tästä pääsemme leikkauksella suoraan veden alle. Valo välkkyyy sinisenä kuvastaen veden pinnalla vallitsevaa myrskyä. Välillä valo taas katoaa ja hetkeksi aikaa tulee pimeämpää. Työntekijää esittävällä hahmolla on keltainen sadetakki päällä, mikä tuo hauskaa kontrastia siniseen salamointiin. Valo tulee laivan ulkopuolelta valaisten aina välkkyessään hieman sisätilaa, jossa näemme hahmojen uivan.

Kuva 36. Työntekijä ui ulos ikkunasta (Kuva: Movieclips 2011)

Kapteeni pääsee ensimmäisenä ikkunan luokse, mutta auttaa työntämällä työntekijänsä ikkunasta ulos ennen itseään. Sisätila on pimeää, ikkunan ulkopuolella huokuu valoa.

Kuva 37. Kapteeni katsoo ylöspäin vapautteen uivaa työntekijää (Kuva: Movieclips 2011)

Kapteeni jää ikkunan suuhun katsomaan vapaaksi päässyttä työntekijää. Hänen katseensa on kohti pintaa ja hänen ilmeensä on haikea mutta päättäväinen. Nyt valo tulee ylhäältä päin kohti kapteenia valaisten tämän ja ikkunan raamit, joista hän pitää kiinni, mutta kuitenkin niin, että hänen taakseen jää näkymätöntä pimeää.

Kuva 38. Vapaaksi päässyt työntekijä katsoo kapteenia kohti (Kuva: Movieclips 2011)

Leikkaus ylös uivaan työntekijään, joka katsoo alaspäin kapteenia. Vesi on sinistä ympärillä, tuntuu kuin pinnalle ei olisi enää kovin pitkä matka, sillä valoa alkaa näkymään jo aika paljon hänen päänsä yläpuolella. Näemme veden pauhaavan ja aaltoilevan hänen ympärillään rajusti.

Kuva 39. Kapteeni katsoo ylöspäin takaisin vapaaksi päässyttä työntekijää (Kuva: Movieclips 2011)

Leikkaus takaisin kapteenin ikkunaan. Nyt hänen ilmeensä on päättäväinen ja tuntuu olevan helpottunut siitä, että toinen kaveri näyttää pääsevän pintaan. Kapteeni pitää kiinni ikkunoiden reunoista, kuplaa on paljon kuvassa. Hän katsoo työntekijäänsä suoraan silmiin ikään kuin lähettäen tälle sanattoman viestin.

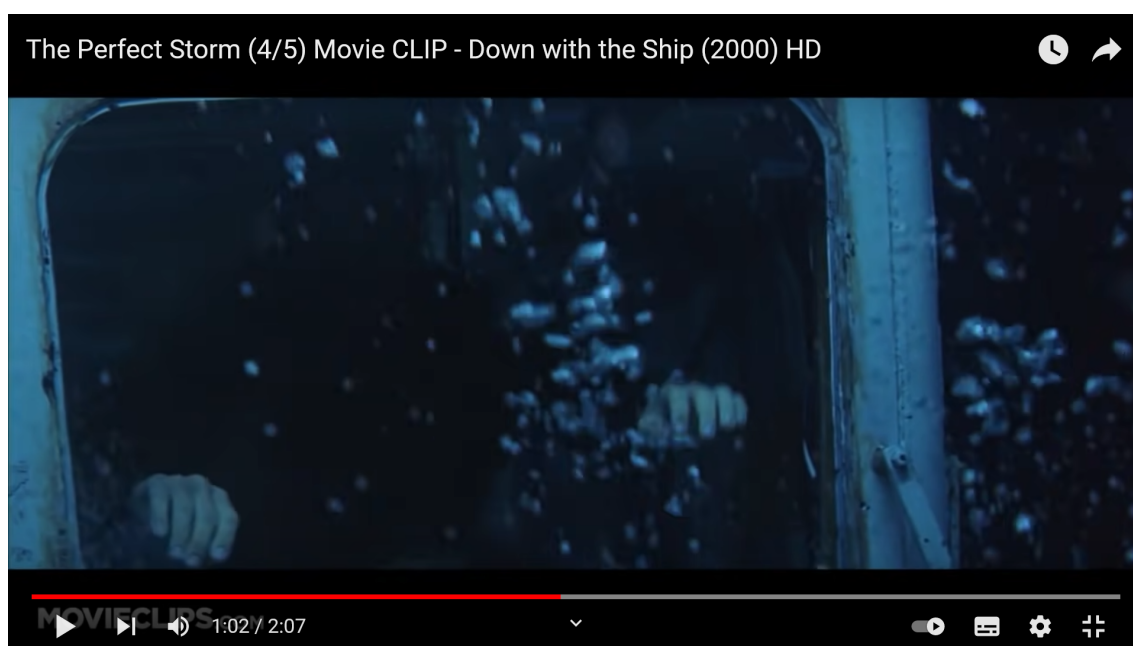

Kuva 40. Työntekijä ui kohti pintaa (Kuva: Movieclips 2011)

Leikkaus takaisin laivasta vapautuneeseen työntekijään, joka katsoo kapteenia takaisin hetken ja tekee päätöksen lähteä uimaan kohti pintaa. Toivoa hänen selviytymisestään alkaa syntyä.

Kuva 41. Kapteeni katsoo ylöspäin pois uivaa työntekijää (Kuva: Movieclips 2011)

Kuva 42. Kapteeni päästää ikkunasta kiinni ja antaa itsensä vajota takaisin pimeyteen (Kuva: Movieclips 2011)

Leikkaus takaisin kapteeniin. Kuvakulma on hieman muuttunut sivuun, arviolta 30 astetta vasemmalle. Kapteeni katsoo vähän aikaa toisen henkilön polskuttelua ylöspäin. Hän katsoo tätä hetken, kunnes itse päästää irti ikkunoiden reunoista ja antaa itsensä vajota takaisin laivan sisälle pimeyteen. Kunnan kapteeni uppoaa laivansa

mukana. Niin dramaattiselta kuin se kuulostaakin, niin tämä ilmeisesti on joskus ainakin kuulunut kapteenien periaatteisiin, että kunnollinen kapteeni uppoaa laivansa mukana.

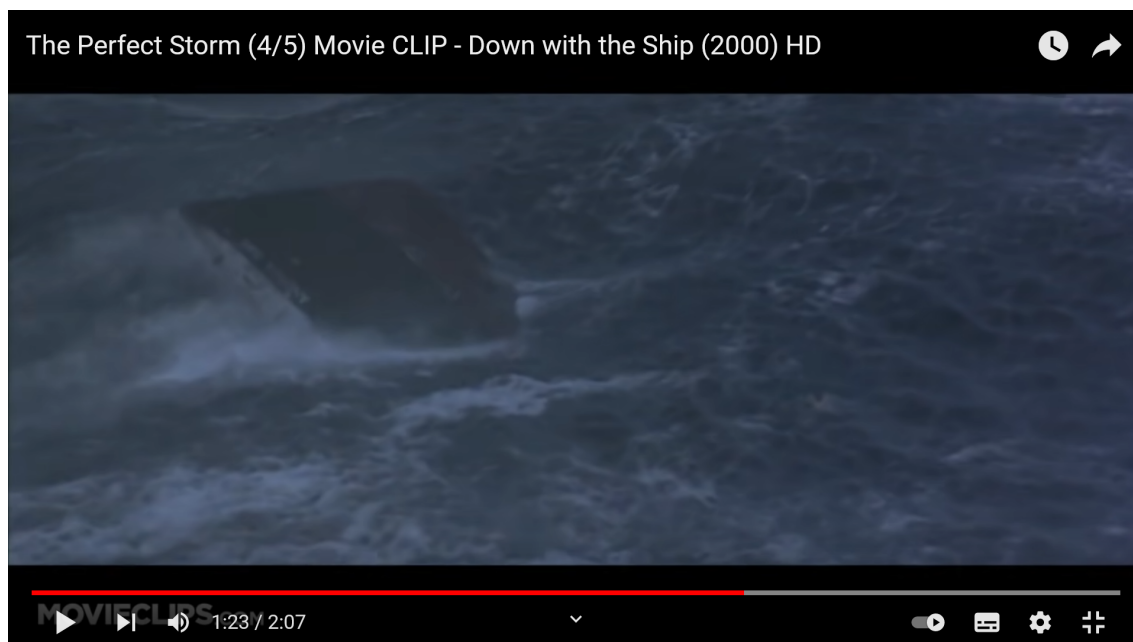
Kuva 43. Työntekijä on päässyt pinnalle (Kuva: Movieclips 2011)

Päästään pinnan päälle, jossa selvinnyt laivan työntekijä haukkaa henkeään meren pauhatessa raivoisasti ympärillään. Kuva ei ole enää niin sininen, veden pinnalla maailma on harmaa ja kolkko. Henkilö kääntyy katsomaan taakseen, jolloin katsojalle avautuu näkymä järkyttävän suurista aalloista. Tilanne on hallitsematon: mitä yksi ihminen voi tässä tilanteessa tehdä muuta kuin toivoa parasta? Hengissä ollaan toistaiseksi, mutta pysyminen hengissä vaikuttaa tässä miljöössä mahdottomalta.

Kuva 44. Työntekijä haukkoo happea roihuavassa meressä (Kuva: Movieclips 2011)

Leikkaus lähikuvaan pinnalla olevaan selvinneeseen henkilöön. Hänen kasvoilleen lentää vettä, ja hän haukkoo henkeä yrittäen pysyä pinnalla. Salammat valaisevat välillä hänen kasvojaan luoden raivoisan myrskyn tunnelmaa entisestään. Hän katsoo eteenpäin ja paikantaa uppoavan hylyn. Olemme jälleen täyttäneet vedenalaisen kuvaamisen kriteerit tässä kuvassa, sillä linssi on osittain vedenpinnan kanssa kosketuksissa ja osittain menee sen alle.

Kuva 45. Meri imaisee hylyn itsensä sisään (Kuva: Movieclips 2011)

Vastakuva äskeiseen. Mies näkee, kuinka laiva kauempana on väärinpäin ja kuinka pikkuhiljaa suuret aallot imaisevat lopulta koko suuren laivan itsensä sisälle. Henkilö näyttää uppoavan laivan vieressä todella pieneltä, häntä on jopa vaikeaa havaita kuvassa olevasta vedestä, sillä itselläni ainakin kaikki huomio kiinnittyy nopeasti uppoavaan laivaan.

Kuva 46. Laivan hylky uppoaa vauhdilla kohti merenpohjaa (Kuva: Movieclips 2011)

Leikkaus veden alle, jossa näemme laivan hyllyn uppoavan nopeaa tahtia kohti pohjaa. Välissä salaman iskiessä laivan hylky tulee meille hetkeksi paremmin näkyviin. Laiva tuntuu uppoavan kiihtyvää tahtia kohti merenpohjan syvyyksiä ja kohti sen loppua.

7.4 Kohtausten vertailua ja pohdintaa

The Perfect stormissa koen symboliikkaa, kun laiva on sisältä pimeä mutta ikkunan takana on valoisampaa. Jos pääse pinnalle, kuljet kohti valoa, mutta jos jäät loukkuun uppoavaan laivaan, kulkeudut sen mukana pohjalle synkkään pimeyteen lopullisesti. Aivan kuten oikeassakin elämässä. Tässä kohtauksessa toteutuvat molemmat: toinen henkilö pääsee pinnalle, mutta se ei siltikään tarkoita sitä, että elämä olisi helppoa. Elämässä tulee aina suuria haasteita, ja vaikka voitaisitkin yhden haasteen, on turha luulla, ettei edessäsi olisi niitä lisää. Tai että et voi paeta ongelmiasi tunkemalla pään pensaaseen, vaan asiat on kohdattava sellaisina kuin ne ovat, ja se on itsestäsi kiinni, kuinka kovasti aiot päättää taistella elämän myrskyjä vastaan. Kapteeni itse päätti vajota pohjaan, mikä on hyvinkin dramaattinen lopetus hänen tarinalleen. Kapteenimyytti voidaan mielestäni kääntää myös tähän, sillä jos laiva uppoaa, on ikään kuin kapteenin "vika", ettei reissua saatu päätökseen niin kuin piti. Liian suuri häpeä ja kunnia vievät kapteenin pohjaan, kun häneltä on kaikki viety. Ja tämäkin sama ajatus toistuu oikeassa elämässä.

Koen molemmissa kohtauksissa tietyn tyyppistä rauhaa, molemmissa annetaan ehkä jollakin tapaa lupa kuolla. Olla painoton ja antaa elämän mennä ja kuljettaa pohjalle. Molemmissa kohtauksissa ystävä kuitenkin auttaa toisen pinnalle, Twilightissa Bella tullaan kirjaimellisesti hakemaan vedestä ylös ja pelastetaan, The Perfect stormissa kapteeni auttaa ystäväänsä työntämällä tämän pois ikkunasta ja jää vielä katsomaan, että henkilö lähtee varmasti ylöspäin ja pelastaa itsensä. Twilightissa Bella hakee vaaratilannetta, mutta joutuukin suuremman vaaran kohteeksi kuin edes itse osasi kuvitella. The Perfect stormissa tilanne on ajautunut kaaottiseen tilanteeseen ja vaaratilanne on läsnä, mutta toivon kipinää se silti jollakin tavalla antaa. Bella on taas lopussa kuin kuollut, tai hänelle on aivan sama, onko hän kuollut, sillä siltä hänestä on tuntunut jo pitkään. Hän on pohjassa syvällä, ja siellä on Edward.

Molemmissa kohtauksissa halutaan muutaman kuvan ajan herkutella ja pysähtyä henkilöhahmoihin. Heidän katseisiinsa ja heidän tekemisiinsä. Emme kuule heidän ajatuksiaan, mutta jostain syystä pystymme tulkitsemaan, mitä he ajattelevat ja mitä he ehkä aikovat seuraavaksi. Tämä on hieman hämmentävää, enkä oikein edes tiedä, miten tämä on mahdollista. Ehkä meihin ihmisiin on sisäänrakennettu mekanismi, että me todella osaamme tulkita kuvaa ja ääntä ilman puhetta ja ymmärrämme sen sanoman vaikkakin sitten alitajunnan kautta? Jos näin on, uskon että meissä jokaisessa elää pieni taiteilija.

Aika veden alla hämmentää minua. Lapsesta saakka olen automaattisesti pidättänyt hengitystä henkilöhahmojen joutuessa pinnan alle, ja joskus on saattanut jopa alkaa ahdistamaan, kun tajuaa ettei olisi mahdollista pidättää noin kauaa hengitystä ja liikua samaan aikaan rajusti veden alla. Jostain syystä kuitenkin ostamme tämän ja uskomme henkilöhahmojen kykenevän pysymään pinnan alla pidempään kuin oikeasti pystyisi. Juuri tämän vuoksi uskonkin, että kyse on symboliikasta eikä täten ole oleellista, kuinka kauan henkilöhahmo veden alla todellisuudessa on. Twilightissa olemme nimittäin aika kauan veden alla, mutta Bellan tunteet menevätkin niin syvällä, että siellä veden alla on pakko olla pidempään. Lopulta Bella on tajuttomana takaisin maan päällä hänen ystävänsä pelastamana. The Perfect stormissa pidän siitä, että pinnalle päästään aika nopeasti eikä happi tunnu loppuvan, vaikkakin veden pinnalla näky on järkyttävä ja mieli tekisi mennä takaisin veden alle, sillä niin suuria aaltoja vastaan tuntuu olevan ihan turhaa taistella yksin ilman mitään apuja. Toisaalta, veden alla odottaa kuolema, sillä siellä ei selviä yksinään.

Molempien elokuvien kohtaukset on kuvattu suurissa vesitankeissa. Apuna on käytetty green-tai bluescreen-tekniikkaa. The Perfect stormissa studioon kuljetettiin oikea laiva, jonka ympärille rakennettiin allas ja jota saatiin liikuteltua suurten vesipumppujen avulla, mikä sai illuusion myrskystä aikaan. Välillä käytettiin myös ihan peruskraanoja taustaa vasten, jotka kuvastivat laivan kannen käsitukia, ja näyttelijöiden päälle roiskittiin vettä pumpuista. Tankkiin kiinnitettyyn laivaan lisättiin lisäosia, jotta laivan kulmaa saatiin kallistettua enemmän ja saatiin aikaan illuusio, että laiva kääntyisi meren pauhauksessa ylösalaisin. (Failes 2020.)

Twilightissakin altaassa on käytetty apuna erilaisia vettä pumppaavia pumppuja, jotka saivat aikaan illuusion meren pauhaamisesta ja sen rajusta liikehinnästä.

8. Lopuksi

Vedenalainen kuva on kuvallinen kerronta keino, joka on mielestäni selkeä tehokeino välittää katsojalle audiovisuaalisesti syvempää tunnetta maailmasta, henkilöhamojen tunteesta ja tunteista, elämästä sekä eri elämäntilanteista. Kohtauksissa on elokuvan kokonaisuuden kannalta kerronnallisesti syvä vaikutus ja luulen, että jokainen voi jollain tapaa samaistua vedenalaisiin kohtauksiin elokuvissa. Ei saa happea, tunne on ahdistava. Kohtaus jää mieleen, samalla tavalla kuin reaalisessa elämässä, sillä vahvat, syvät ja oman sielun pohjaa koskettavat tunteet jäävät mieleen, ja tällaisista henkisistä taisteluista itsemme kanssa kasvamme ihmisinä itse eteenpäin. Jotkut jaksavat taistella tiensä takaisin pinnalle, toisten voimat hiipuvat ja täten he vajoavat pohjaan.

Elokuvakerronnassa tällainen symboliikka on vahvaa. Se on meille kaikille tuttua vauvasta vaariin, ja tällainen kerrontatapa on mielestäni erittäin kaunis tapa kuvata ja välittää tunnetta maailmasta. Se on eri kuin maan päällä, se on huojentava, armoton ja silti niin äärimmäisen kaunis. Se pitää sisällään saloja, joita kukaan etsijä ei ole löytänyt, ja niin sen kuuluu ollakin. Jokaisella ihmisellä on omat henkilökohtaiset pohjansa, elokuvissa näytetään vain yhden henkilön oma henkilökohtainen pohja. Huomaan, että tämä analyysi saa minut itseni pohtimaan kysymystä: mikä on minun syvin pohjani? Olenko käynyt siellä jo, vai onko se vielä vasta edessä? Elämä tuokoon vastauksen minulle tähän kysymykseen.

Vedenalaiset kohtaukset ovat myös omalla tavallaan hieman korneja tai todella ylivoimaisia kohtauksia, mutta mielestäni niin kuuluu ollakin. Tarpeeksi ylivoimainen ja erilainen maailma koskettaa ihmistä ja jää mieleen. Uskon, että ihmiset alitajuisesti ymmärtävät sen syvemmän viestin vedenalaisissa kohtauksissa, vaikka heille ei sitä ääneen purettaisi. Jää jäljelle vain tunne.

Vedenalainen kuvaaminen tuottaa ehdottomasti teknisesti aina suurempaa haastetta kuin maan päällä kuvaaminen. Vedessä kaluston on pakko pysyä kuivana, ja kun kuvaus tapahtuu ympäristössä, joka ei ole täysin hallittavissa (mikä on taas yksi fiktion määritelmä, että kuvassa kaikki esillä olevat elementit ovat täysin hallittavissa) ovat

elokuvantekijät näissä ympäristöissä erittäin kovan haasteen alla. Tästä syystä nykyään vedenalaiset kohtaukset kuvataan tyypillisesti suurissa altaissa ja niissä käytetään erikoistehosteita. Se on näin kaikille turvallisempaa ja tuotannollisesti varmasti halvempaa. Erikoistehosteiden tekijän tulee kuitenkin tietää, mitä tekee, jotta lopputulos näyttäisi mahdollisimman aidolta. Monelle ammattisukeltajalle ei varmasti mene läpi vedenalainen maailma, joka ei näytä siltä tai jonka lainalaisuudet eivät valkokankaalla toteudu. Katsojaa ei ole koskaan syytä aliarvioida, ei tässäkään tapauksessa. Suurissa vesitankeissa kuvatessa on syytä muistaa kaikki edellä mainittu, jotta lopputulos ei näyttäisi liian lavastetulta tai tila liian hallitulta. Tässä on mielestäni hauska ristiriita, fiktiossa perusajatuksena on pystyä hallitsemaan kuvaa, mutta kun tähän tuodaan lisäksi elementti vesi ja upotetaan katsoja mereen, tuleekin varoa, ettei yritä hallita liikaa merenalaista maailmaa. Kohtausten tuleekin näyttää siltä, että maailma veden alla on suuri ja tuntematon. Onneksi kuitenkin elokuva on taidetta ja esimerkiksi ammattisukeltajat voivat hyvin ns. "ostaa" vedenalaiset kohtaukset, jos ne on kuvattu ja niitä voidaan perustella taiteelliselta näkökannalta, jolloin kaikista tärkeimmäksi ei nouse kohtauksen täysin aidolta näyttävä ympäristö vaan merkittäväksi asiaksi nousee juurikin se, miksi kohtaus on tehty ja mitä sillä halutaan elokuvassa kertoa ja miten se vie elokuvaa eteenpäin (Foster 2020). Vedenalaiset kohtaukset ovatkin yleensä ihan syystäkin hyvinkin dramaattisia kohtauksia, sillä uskon että katsojalle tahdotaan jättää mahdollisimman syvä jälki muistiin kohtauksesta.

Pohtiessani ja tutkiessani tämän opinnäytetyön aihetta opin lisää elokuvallisen kerronnan merkityksestä ja miten haastavaa vedenalaisen kuvaamisen toteutus teknisessä mielessä tai ympäristönsä hallitsemattomuuden vuoksi on. Tekniikka kuitenkin kehittyy huimaa vauhtia koko ajan, ja uskon sen ehdottomasti tulevan auttamaan vedenalaisten elokuvakohtausten tekemistä.

Jäin myös miettimään elokuvassa käytettäviä kerronnallisia elementtejä, joita käytettiin analysoimissani kohtauksissa. Aloin pohtimaan syvempää merkitystä näille asioille, ja huomasin kysyväni nyt myös itseltäni: kuinka pitkälle minä olen valmis menemään menetetyt rakkauten vuoksi?

Koen oppineeni ja opettaneeni itselleni tämän opinnäytetyön aikana paljon. Olen ollut pitkään kiinnostunut vedenalaisesta kuvallisesta kerronnasta elokuvissa ja olen aina itse halunnut päästä testaamaan sitä. Olen opinnäytetyöni aikana tutustunut niin paljon

tarvittavan vedenalaisen kaluston käyttöön, että seuraavana minulta puuttuu enää itseltäni kokemus päästä testaamaan asioita itse. Kuitenkin päädyttyäni lopulta myös kohtauksien analyysiin antoi se minulle paljon. Elokvassa jokaisen kohtauksen ja jokaisen leikkauksen on kerrottava audiovisuaalisesti katsojalle informaatiota - vedenalaisissa kohtauksissa se tapahtuu sanattomasti. On mielestäni erittäin kaunista ja herkkää, kuinka kohtauksen viedessä pääsemme toisenlaiseen maailmaan, joka ei ole fantasiamaailmaa. Se on aitoa, mutta sillä mitä veden alla tapahtuu, yritetään kertoa elokuvassa asioita katsojalle ja viedä elokuvaa eteenpäin vedoten ihmisen tunteisiin ja luottaen ihmisen sisäiseen automaattiseen kykyyn ymmärtää kuvaa ja ääntä. Bellan melkein kuollessa veden alla itselleni tuli rauhallinen olo, koska hän pääsi viimein rakkaansa viereen. The Perfect stormissa kapteenin kuolema oli mielestäni erittäin kauniilla ja herkällä tavalla kuvattu.

9. Lähteet

Foster, Tom 2020. Five Incredibly Memorable Underwater Scenes in Movies.

Tvovermind.com <<https://www.tvovermind.com/five-incredibly-memorable-underwater-scenes-in-movies/>> (Luettu 18.10.2021)

Foster, Tom 2020. How They Filmed Underwater Scenes in Older Movies.

Tvovermind.com

<<https://tvovermind.com/how-they-filmed-underwater-scenes-in-older-movies/>
<<https://www.youtube.com/watch?v=EDDtjfmS0Hs>> (Luettu 18.10.2021)

Mathias Lebo 2019. 8 tips for FILMING UNDERWATER. Verkkoideo 05.03.2019.

<https://www.youtube.com/watch?v=nurwhzVSiW8> (Katsottu 18.10.2021)

Museovirasto, 2010. Vedenalainen valokuvaus, wikipedia.org

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Vedenalainen_valokuvaus> (Luettu 11.11.2020)

Kalahommia, 2018. Veden alla kuvaamisen alkeet. Kalahommia-blogi

<<http://onkievas.blogspot.com/2018/05/vedenalla-kuvaamisen-alkeet.html>> (Luettu 11.11.2020)

Koureveden koulu, Jämsän kaupunki. 5. Valon taittuminen, peda.net

<<https://peda.net/jamsa/perusopetus/kuorevesi/luokat-oppiaineet/fysiikka-ja-kemia/7fvfj/taittuminen>> (Luettu 11.11.2020)

Siersbæk, Poul 2017. 5 vinkkiä parempiin vedenalaiskuviin, Digi-kuva.fi

<<https://digi-kuva.fi/valokuvaus/vedenalaiskuvat/5-vinkkia-parempiin-vedenalaiskuviin>> (Luettu 11.11.2020)

Sukeltaja.fi, päiväämätön. Sukelluskuvaus

<<https://www.sukeltaja.fi/content/fi/11501/56187/Sukelluskuvaus.html>> (Luettu 11.11.2020)

TheThings 2021. Twilight New Moon Behind the Scenes. Verkkoideo 06.08.2021.

<https://www.youtube.com/watch?v=RqTAjr-F8Xs>. (Katsottu 18.10.2021)

Tiede-lehti, 2007. Onko kala kauempana? tiede.fi

<https://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/onko_kala_kauempana> (Luettu 11.11.2020)

Yle, 2016. Viisi vinkkiä aloittelijalle vedenalaiskuvaamiseen. Yle.fi

<<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/07/15/viisi-vinkkia-aloittelijoille-vedenalaiskuvaamiseen>
> (Luettu 11.11.2020)

Kuvat:

<https://www.usa.canon.com/internet/portal/us/home/products/details/cameras/point-and-shoot-digital-cameras/waterproof-cameras/powershot-d30>

https://en.wikipedia.org/wiki/Underwater_videography

<https://www.backscatter.com/Nauticam-NA-C200-Canon-C200-Underwater-Housing>

<https://www.gigantti.fi/product/kamerat/kameratarvikkeet/action-kameroiden-tarvikkeet/215128/gopro-the-handler-3-0-kelluva-kahva>

<https://beforesandafters.com/2020/07/01/six-perfect-storm-sfx-stories/>